

---

Testament, gepropageerd door Ferdinand Christian Baur (180, n. 252). De Lange ontkent de juistheid van Semmelinks opvatting dat Gunning 'langen tijd onder invloed van de Tübingers' gestaan zou hebben, al kende hij het werk van Baur goed. Op dit soort punten werkt het register dus uitstekend: men vindt er snel wezenlijke gegevens mee.

Aan de Bijlagen is, zoals gezegd, veel aandacht besteed. Zo zijn de belangrijkste autografen gerubriceerd onder: 'personalia', 'excerpten', 'lezingen en opstellen', 'preken en preekschetsen', 'boeken en brochures – van hemzelf of van anderen – met notities van Gunning' en tenslotte 'college- en tentamenaantekeningen (uit de Leidse tijd)'. Binnen deze rubrieken is zoveel mogelijk de chronologische orde aangehouden; de bibliotheeksignaturen van de werken of verzamelingen waarin Gunnings handschrift voorkomt worden keurig vermeld – wederom een enorme steun voor latere onderzoekers. Daarachter worden twee autografen integraal gepubliceerd, een brief van 23 juli 1861 over de Drieëenheid, een juweeltje van pastorale stijl (266-269), en het 'geestelijk testament' van 28 december 1896. Dit is eveneens interessant omdat het onder meer aangeeft dat Gunning alle in zijn bezit zijnde brieven vernietigd wilde hebben; zoon Johan, 'J.H. Gunning J.H.zn', heeft dit later dan ook gedaan, zij het noch consequent, nog rigoureuus, gelukkig (11). Maar zodoende zijn er in de loop van de tijd uit allerlei hoeken veel meer brieven van Gunning opgedoken dan er van de aan hem gerichte zijn overgebleven. Bijlage A biedt een lijst van alle thans bekende, gerubriceerd op alfabet volgens de namen van de schrijvers of geadresseerden. Dat notoire brievenbewaarders als Groen van Prinsterer met ruim 150 en Abraham Kuyper met 102 eruit springen, was te verwachten. Daartegenover is het een verrassing, D.W. Star Numan met 106 aan hem gerichte en 13 door hem geschreven brieven Kuyper te zien overtreffen. Deze ruim tien jaar jongere griffier van de Eerste Kamer wordt door De Lange reeds snel (11) gepresenteerd als één van Gunnings beste vrienden, maar daar blijft het dan ook bij. Het licht over deze figuur is duidelijk bewaard voor deel II, niet vreemd als men ziet dat de eerste brief van 1878 dateert. Ook over de vierde in de rij, A.F. de Savornin Lohman met 98 brieven, zal deel II wel meer berichten; zijn naam komt, blijkens het register, in I nog niet voor.

Wel in beeld, en zelfs reeds als een sleutelfiguur, komt Ph.J. Hoedemaker, op afstand vijfde in deze rij. Van de aan hem gerichte brieven zijn 38 bewaard. Naast hem komen nog maar twee geadresseerden boven de twintig bewaarde brieven uit, Beets met 26 en zoon Johan met 24. Hun rollen in deel I zijn uiterst belangrijk, zij het zeer verschil-